

АДМІНІСТРАТИВНЕ ОСКАРЖЕННЯ У СИСТЕМІ ГАРАНТІЙ ЗАХИСТУ ПРАВ ОСОБИ У ВІДНОСИНАХ З ПУБЛІЧНОЮ АДМІНІСТРАЦІЄЮ

Клімова С. М.

ВСТУП

Сучасний розвиток адміністративного права України характеризується послідовним впровадженням європейських стандартів належного адміністрування та формуванням людиноцентричної моделі взаємовідносин між особою і публічною адміністрацією. У таких умовах особливого значення набуває забезпечення ефективних механізмів захисту прав, свобод і законних інтересів фізичних та юридичних осіб від неправомірних рішень, дій чи бездіяльності суб'єктів публічного адміністрування. Одним із ключових інструментів такого захисту є адміністративне оскарження, яке дозволяє забезпечити оперативний перегляд адміністративних актів без необхідності негайного звернення до суду та сприяє підвищенню рівня законності діяльності органів публічної влади.

Актуальність дослідження адміністративного оскарження суттєво посилилася після прийняття Закону України «Про адміністративну процедуру», який уперше на загальному законодавчому рівні врегулював процедуру перегляду адміністративних актів та закріпив систему процесуальних гарантій учасників адміністративного провадження. Запровадження єдиних процедурних стандартів адміністративного оскарження стало важливим етапом адаптації українського адміністративного законодавства до європейських підходів, відповідно до яких право особи на ефективний засіб захисту повинно реалізовуватися не лише через судові механізми, а й шляхом створення дієвих адміністративних процедур перегляду рішень публічної адміністрації¹.

Практична значущість адміністративного оскарження підтверджується результатами його застосування в окремих сферах публічного адміністрування. Найбільш розвиненою в Україні залишається система

¹ Galetta D.-U., Hofmann H. C. H., Mir Puigpelat O., Ziller J. The General Principles of EU Administrative Procedural Law: In-depth Analysis. Brussels : European Parliament, Directorate-General for Internal Policies, Policy Department C: Citizens' Rights and Constitutional Affairs, 2015. 26 p. URL: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2015/519224/IPOL_IDA\(2015\)519224_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2015/519224/IPOL_IDA(2015)519224_EN.pdf) (дата звернення: 12.06.2026); Della Cananea G. Administrative Procedure Acts in Europe: An Emerging Model? The American Journal of Comparative Law. 2024. Vol. 72. Issue 2. P. 324–352. DOI: <https://doi.org/10.1093/ajcl/avae010>

адміністративного оскарження у податкових правовідносинах. Відповідно до офіційної статистики Державної податкової служби України щороку розглядаються тисячі скарг платників податків, значна частина яких задовольняється повністю або частково, що свідчить про реальне функціонування механізму внутрішнього адміністративного контролю та можливість виправлення помилок контролюючих органів без звернення до суду². Таким чином, адміністративне оскарження виконує не лише правозахисну функцію, а й сприяє підвищенню якості управлінських рішень і зменшенню навантаження на судову систему.

Водночас практика застосування законодавства про адміністративне оскарження засвідчує наявність низки проблем правового та організаційного характеру. Зокрема, залишаються невирішеними питання співвідношення адміністративного та судового оскарження, визначення належних суб'єктів перегляду адміністративних актів, забезпечення незалежності розгляду скарг, а також гармонізації спеціального законодавства з положеннями Закону України «Про адміністративну процедуру». Особливого значення набуває проблема забезпечення права особи на адміністративне оскарження у разі відсутності щодо адміністративного органу вищого за рівнем органу чи спеціально визначеного суб'єкта, наділеного повноваженнями щодо перегляду прийнятих ним рішень.

Сучасна судова практика має важливе значення для розвитку інституту адміністративного оскарження. Зокрема, постанова Великої Палати Верховного Суду від 16 липня 2025 року у справі № 500/2276/24 сформулила новий підхід до визначення строків звернення до адміністративного суду після проходження процедури адміністративного оскарження податкових повідомлень-рішень. Суд дійшов висновку, що після завершення процедури адміністративного оскарження особа має 1 місяць для звернення до суду, чим фактично підтвердив самостійне значення адміністративного оскарження як стадії захисту прав особи³. Зазначена правова позиція свідчить про поступове формування нової моделі співвідношення адміністративного та судового способів захисту прав людини у сфері публічного адміністрування.

Теоретичні та практичні аспекти адміністративного оскарження досліджувалися у працях українських і зарубіжних учених, зокрема – В. Бевзенко, І. Бойко, Д.-У. Галетта, Дж. Делла Канеана, М. Руденко,

² Інформація про кількість і результати розгляду скарг за наслідками адміністративного оскарження. Державна податкова служба України. URL: <https://www.tax.gov.ua/diyalnist-pokazniki-roboti/vregulyuvannya-podatkovih/apelyatsiyna-praktika/562885.html> (дата звернення: 12.06.2026).

³ Постанова Великої Палати Верховного Суду від 16.07.2025 у справі № 500/2276/24. URL: <https://reyestr.court.gov.ua> (дата звернення: 12.06.2026).

В. Смокович, В. Тимошук, А. Школик, І. Юрійчук та інші. Незважаючи на значний науковий доробок, подальшого дослідження потребують питання визначення місця адміністративного оскарження в системі гарантій захисту прав особи, його співвідношення з іншими способами захисту, впливу Закону України «Про адміністративну процедуру» на формування нової моделі адміністративного перегляду та перспектив удосконалення механізму адміністративного оскарження в Україні з урахуванням європейського досвіду.

Метою дослідження є комплексний аналіз адміністративного оскарження як елемента системи гарантій захисту прав особи у відносинах з публічною адміністрацією, визначення його правової природи, місця в системі адміністративних процедур, особливостей нормативно-правового регулювання, сучасних проблем реалізації та перспектив подальшого розвитку з урахуванням національного та європейського досвіду.

Для досягнення поставленої мети вирішуються такі завдання:

- розкрити сутність права особи на захист у відносинах з публічною адміністрацією;
- визначити місце адміністративного акта в механізмі адміністративного оскарження;
- дослідити адміністративне оскарження як адміністративну процедуру та гарантію захисту прав особи;
- проаналізувати нормативно-правові засади адміністративного оскарження в Україні;
- охарактеризувати гарантії ефективності адміністративного оскарження та проблеми їх реалізації;
- визначити напрями вдосконалення механізму адміністративного оскарження з урахуванням європейських стандартів належного адміністрування та сучасної правозастосовної практики.

1. Теоретико-правові засади адміністративного оскарження у системі захисту прав особи у відносинах з публічною адміністрацією

Сучасний розвиток демократичної, правової та соціальної держави зумовлює переосмислення ролі публічної адміністрації у взаємовідносинах з особою. Якщо традиційна адміністративно-правова доктрина тривалий час розглядала органи публічної влади насамперед як суб'єктів владного впливу, то сучасна європейська концепція публічного адміністрування ґрунтується на людиноцентричному підході, відповідно до якого діяльність публічної адміністрації повинна бути спрямована на забезпечення та захист прав, свобод і законних інтересів особи. У зв'язку з цим особливого значення набуває дослідження права особи на захист у відносинах з публічною адміністрацією як одного з ключових елементів концепції належного адміністрування.

Визначення змісту права на захист потребує, насамперед, з'ясування сутності публічної адміністрації як суб'єкта відповідних правовідносин. У сучасній науковій літературі публічна адміністрація розглядається як

сукупність органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їхніх посадових осіб та інших уповноважених суб'єктів, які реалізують публічні функції й здійснюють публічне адміністрування⁴. Подібний підхід простежується й у європейській адміністративно-правовій доктрині, де публічна адміністрація характеризується як система організаційно відокремлених суб'єктів, діяльність яких спрямована на реалізацію публічного інтересу та виконання завдань держави⁵.

Важливим для розуміння сутності права на захист є співвідношення приватних і публічних інтересів у діяльності публічної адміністрації. Як зазначає М. М. Бліхар, публічний інтерес є однією з фундаментальних категорій адміністративного права та визначає зміст діяльності суб'єктів владних повноважень⁶. Водночас реалізація публічного інтересу не може здійснюватися шляхом необґрунтованого обмеження прав особи. Саме тому сучасне адміністративне право розглядає захист прав приватних осіб не як перешкоду реалізації публічного інтересу, а як необхідну умову легітимності діяльності публічної адміністрації⁷.

Конституційною основою права особи на захист у відносинах з публічною адміністрацією є положення Конституції України. Відповідно до статті 3 Основного Закону людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищими соціальними цінностями, а забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави⁸. Водночас стаття 40 Конституції гарантує кожному право направляти індивідуальні чи колективні письмові звернення або особисто звертатися до органів державної влади та органів місцевого самоврядування, які зобов'язані розглянути звернення та надати обґрунтовану відповідь у встановлений законом строк.

Розвитком конституційних положень є Закон України «Про звернення громадян», який встановлює правові механізми реалізації права особи на

⁴ с. 146–148 Публічне управління : термінол. слов. / уклад. : В. С. Куйбіда, М. М. Білинська, О. М. Петрос та ін.; за заг. ред. В. С. Куйбіди, М. М. Білинської, О. М. Петрос. Київ : НАДУ, 2018. 224 с. URL: <https://academy.gov.ua/pages/dop/198/files/db7f431e-200d-4ea5-a6b2-57d1a6b10c47.pdf> (дата звернення: 12.06.2026).

⁵ с. 18–20 Niewiadomski Z., Hauser R., Wróbel A. Pojęcie administracji publicznej. Warszawa : Wydawnictwo Prawnicze, 1993. 286 s. URL: <https://legalis.pl/zawartosc-systemu-legalis/struktura-systemu-legalis/systemy-prawa/system-prawa-administracyjnego/> (date of access: 10.06.2026).

⁶ с. 11 Бліхар М. М. Публічний інтерес в адміністративному праві. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 18. Право*. 2021. Вип. 36. С. 10–15. DOI: <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series18.2021.36.02>. URL: https://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/36652/Blikhar_10-15.pdf?sequence=1 (дата звернення: 10.06.2026).

⁷ с. 351–353 Pakuta A., Bąkowski T. Interes publiczny i użyteczność publiczna jako kryteria zadań administracji publicznej. *Gdańskie Studia Prawnicze*. 2018. T. XL. S. 347–358. URL: <https://repozytorium.uni.lodz.pl/items/0a867bf2-0c1c-4e31-8ff6-3e4ddf246f43> (date of access: 10.06.2026).

⁸ Конституція України : Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-vr#Text> (дата звернення: 12.06.2026).

звернення до органів державної влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій незалежно від форми власності⁹. Тривалий час саме цей Закон залишався основним нормативним актом, що забезпечував можливість особи реагувати на неправомірні рішення, дії чи бездіяльність органів влади та їхніх посадових осіб. Водночас розвиток європейських стандартів належного адміністрування та прийняття Закону України «Про адміністративну процедуру» зумовили необхідність розмежування інститутів звернення громадян та адміністративного оскарження.

Суттєвий вплив на формування сучасного розуміння права на захист у відносинах з публічною адміністрацією справила концепція належного адміністрування (good administration). У Рекомендації Комітету Міністрів Ради Європи CM/Rec(2007)7 наголошується, що адміністративна діяльність повинна ґрунтуватися на принципах законності, рівності, пропорційності, неупередженості, правової визначеності та поваги до прав людини¹⁰. Відповідно, особа повинна мати реальні можливості для участі у процедурі прийняття рішень, отримання інформації про мотиви таких рішень та їх ефективного оскарження.

У національній доктрині адміністративного права право на належне адміністрування дедалі частіше розглядається як самостійний комплексний правовий інститут. Так, О. Глазун зазначає, що право на належне управління охоплює право особи бути вислуханою перед прийняттям рішення, право на доступ до інформації, право на отримання вмотивованого рішення та право на його оскарження¹¹. Аналогічну позицію займає Н. В. Галіцина, яка підкреслює, що принципи good governance та good administration трансформують відносини між особою та адміністрацією з моделі підпорядкування у модель партнерської взаємодії¹².

Європейська адміністративно-правова доктрина також виходить із того, що право особи на захист реалізується через систему адміністративно-процедурних гарантій. На думку Д.-У. Галетта, Г. К. Г. Гофманн, О. Мір Пуїгпелат, Ж. Зіллер, до таких гарантій належать право бути вислуханим, право на доступ до матеріалів справи, обов'язок адміністрації мотивувати

⁹ Про звернення громадян : Закон України від 02.10.1996 № 393/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/393/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 12.06.2026).

¹⁰ Council of Europe. Recommendation CM/Rec(2007)7 of the Committee of Ministers to Member States on Good Administration. URL: <https://rm.coe.int/16807096b9> (дата звернення: 12.06.2026).

¹¹ с. 121–123 Глазун О. Право на належне управління як складова європейських стандартів захисту прав людини. *Підприємство, господарство і право*. 2020. № 8. С. 120–125.

¹² с. 103–106 Галіцина Н. В. Принципи «good governance» і «good administration» у діяльності органів публічної влади. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2021. № 5. С. 103–106. URL: http://www.lawbulletin.oduvs.od.ua/archive/2020/13/13_2020.pdf#page=101 (дата звернення: 10.06.2026).

свої рішення та право на ефективний перегляд адміністративних актів¹³. Схожий підхід обґрунтовує Джакомо Делла Канеана, яка розглядає адміністративні процедури як механізм забезпечення балансу між публічними інтересами та правами приватних осіб¹⁴.

Право особи на захист нерозривно пов'язане з можливістю брати участь у вирішенні питань публічного значення. У демократичній державі така участь не обмежується лише виборчим процесом, а реалізується також через механізми звернень, консультацій, громадського контролю, адміністративних процедур та адміністративного оскарження. Саме тому сучасне адміністративне право розглядає участь особи в адміністративному провадженні як одну з найважливіших процесуальних гарантій захисту її прав і законних інтересів¹⁵ (ст. 17–20).

Важливим етапом розвитку правових гарантій захисту особи стало прийняття Закону України «Про адміністративну процедуру». Відповідно до його положень особа набула комплекс процесуальних прав, серед яких право бути вислуханою, право на доступ до матеріалів справи, право на представництво, право отримувати інформацію про перебіг адміністративного провадження та право на адміністративне оскарження адміністративних актів¹⁶ (ст. 28–33). Як справедливо зазначає В. Тимошук, загальна адміністративна процедура покликана забезпечити однакові стандарти взаємодії між особою та публічною адміністрацією незалежно від сфери публічного адміністрування¹⁷.

Особливого значення у структурі права на захист набуває право на оскарження рішень, дій або бездіяльності суб'єктів владних повноважень. Це право є одночасно гарантією законності діяльності публічної адміністрації та інструментом відновлення порушених прав особи. При цьому його реалізація можлива як у судовому, так і в адміністративному порядку. Відповідно до статті 55 Конституції України кожному

¹³ p. 12–18 Galetta D.-U., Hofmann H. C. H., Mir Puigpelat O., Ziller J. The General Principles of EU Administrative Procedural Law: In-depth Analysis. Brussels : European Parliament, Directorate-General for Internal Policies, Policy Department C: Citizens' Rights and Constitutional Affairs, 2015. 26 p. URL: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2015/519224/IPOL_IDA\(2015\)519224_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2015/519224/IPOL_IDA(2015)519224_EN.pdf) (дата звернення: 12.06.2026).

¹⁴ p. 328–333 Della Cananea G. Administrative Procedure Acts in Europe: An Emerging Model? *The American Journal of Comparative Law*. 2024. Vol. 72. Issue 2. P. 324–352. DOI: <https://doi.org/10.1093/ajcl/avae010>

¹⁵ Про адміністративну процедуру : Закон України від 17.02.2022 № 2073-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2073-20#Text> (дата звернення: 12.06.2026).

¹⁶ Про адміністративну процедуру : Закон України від 17.02.2022 № 2073-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2073-20#Text> (дата звернення: 12.06.2026).

¹⁷ с. 31–34 Тимошук В. Теоретичні та практичні виклики становлення загальної адміністративної процедури в Україні. *Право України*. 2021. № 10. С. 28–43. URL: https://adminprocedure.org.ua/assets/docs/Tymoshchuk_Stanovlennia_AP.pdf (дата звернення: 12.06.2026).

гарантується право на судовий захист своїх прав і свобод¹⁸ (ст. 55). Разом із тим, сучасні європейські тенденції свідчать про зростання ролі адміністративного оскарження як більш доступного, оперативного та менш витратного способу захисту прав особи¹⁹.

Отже, право особи на захист у відносинах з публічною адміністрацією є комплексним правовим явищем, яке поєднує матеріальні та процесуальні гарантії забезпечення прав і законних інтересів особи. Його зміст охоплює право на належне адміністрування, право на участь у прийнятті адміністративних рішень, право на звернення, право бути вислуханим, право на отримання мотивованого адміністративного акта та право на його оскарження. У сучасних умовах розвитку адміністративного законодавства України саме адміністративна процедура стає ключовим механізмом реалізації зазначених гарантій, а адміністративне оскарження – одним із найбільш ефективних способів захисту прав особи у взаємовідносинах із публічною адміністрацією.

Центральне місце у системі взаємовідносин між особою та публічною адміністрацією займає адміністративний акт. Саме через прийняття адміністративних актів суб'єкти публічної адміністрації реалізують надані їм владні повноваження, а особа набуває, змінює або втрачає певні права та обов'язки. Водночас адміністративний акт є основним об'єктом адміністративного оскарження, оскільки саме його зміст, законність та обґрунтованість найчастіше стають предметом спору між особою та адміністративним органом.

Концепція адміністративного акта є однією з фундаментальних категорій європейського адміністративного права. У більшості країн континентальної правової системи адміністративний акт розглядається як індивідуальне владне рішення адміністративного органу, спрямоване на врегулювання конкретної життєвої ситуації шляхом встановлення, зміни або припинення прав та обов'язків визначених осіб²⁰. Саме через адміністративний акт відбувається зовнішнє вираження волі публічної адміністрації, а тому якість його підготовки та прийняття безпосередньо впливає на рівень захисту прав людини.

В Україні тривалий час поняття адміністративного акта залишалося переважно доктринальною категорією. Незважаючи на використання відповідного терміна в науковій літературі та судовій практиці, законодавче

¹⁸ Конституція України : Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text> (дата звернення: 12.06.2026).

¹⁹ p. 60–62 Yuriichuk I. Administrative Appeal as an Out-of-Court Procedure for the Protection of Human Rights. *European Journal of Law and Public Administration*. 2018. Vol. 5. Issue 2. P. 58–66. DOI: <https://doi.org/10.18662/eljpa/42>

²⁰ p. 10–12 Galetta D.-U., Hofmann H. C. H., Mir Puigpelat O., Ziller J. The General Principles of EU Administrative Procedural Law: In-depth Analysis. Brussels : European Parliament, Directorate-General for Internal Policies, Policy Department C: Citizens' Rights and Constitutional Affairs, 2015. 26 p. URL: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2015/519224/IPOL_IDA\(2015\)519224_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2015/519224/IPOL_IDA(2015)519224_EN.pdf) (дата звернення: 12.06.2026).

визначення відсутнє. Ситуація змінилася після прийняття Закону України «Про адміністративну процедуру», який закріпив адміністративний акт як ключовий результат адміністративного провадження²¹ (ст. 2). Закон визначає адміністративний акт як рішення або юридично значущу індивідуальну дію адміністративного органу, спрямовану на набуття, зміну, припинення чи реалізацію прав або обов'язків конкретної особи або осіб. Наведене визначення свідчить, що законодавець розглядає адміністративний акт не лише як документ, а як юридичний результат адміністративної діяльності, який породжує правові наслідки для конкретного адресата.

У науковій літературі адміністративний акт традиційно характеризують як сукупність його ознак. До таких ознак належать індивідуальний характер, владність, односторонність прийняття, обов'язковість виконання та спрямованість на виникнення конкретних правових наслідків²². Водночас сучасна концепція адміністративної процедури передбачає, що владний характер адміністративного акта має поєднуватися з процесуальними гарантіями захисту прав особи, які забезпечують його легітимність і справедливість.

Важливе значення для розуміння сутності адміністративного акта має його зв'язок із адміністративним провадженням. Як зазначає В. Тимошук, адміністративний акт не може розглядатися ізольовано від процедури його прийняття, оскільки саме адміністративна процедура покликана забезпечити законність, обґрунтованість і справедливість майбутнього рішення²³. Таким чином, якість адміністративного акта значною мірою залежить від дотримання процедурних вимог під час його підготовки та ухвалення.

Європейська доктрина адміністративного права виходить із того, що особа повинна мати можливість впливати на зміст майбутнього адміністративного акта ще до моменту його прийняття. Саме тому важливими елементами адміністративної процедури визнаються право бути вислуханим, право на участь у провадженні, право доступу до матеріалів

²¹ Про адміністративну процедуру : Закон України від 17.02.2022 № 2073-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2073-20#Text> (дата звернення: 12.06.2026).

²² с. 281–283 Руденко М. В. Адміністративна процедура в Україні. *Державне будівництво та місцеве самоврядування*. 2019. Вип. 38. С. 277–289. URL: <http://dbms.institute/38-2019> (дата звернення: 12.06.2026).

²³ с. 32–34 Тимошук В. Теоретичні та практичні виклики становлення загальної адміністративної процедури в Україні. *Право України*. 2021. № 10. С. 28–43. URL: https://adminprocedure.org.ua/assets/docs/Tymoshchuk_Stanovlennia_AP.pdf (дата звернення: 12.06.2026).

справи та право подавати докази і пояснення²⁴. У сучасних умовах ці права становлять невід’ємну частину концепції належного адміністрування та є важливими гарантіями подальшого захисту особи.

Особливе значення для забезпечення права на захист має мотивування адміністративного акта. Як зазначають Д.-У. Галетта, Г. К. Г. Гофманн, О. Мір Пуїгпелат, Ж. Зіллер, обов’язок адміністрації мотивувати свої рішення є одним із базових принципів європейського адміністративного права, оскільки дозволяє особі зрозуміти причини прийняття рішення та оцінити можливість його оскарження²⁵. Відсутність належного обґрунтування фактично позбавляє особу можливості ефективно реалізувати право на захист.

Аналогічний підхід закріплено й у Законі України «Про адміністративну процедуру». Законодавець вимагає, щоб адміністративний акт містив не лише резолютивну частину, а й фактичне та правове обґрунтування прийнятого рішення, а також інформацію про порядок і строки його оскарження²⁶ (ст. 72–77). Таким чином, право особи на адміністративне оскарження забезпечується вже на стадії оформлення адміністративного акта.

Важливість належної структури адміністративного акта зумовлена тим, що саме цей документ стає основним джерелом інформації для особи про зміст прийнятого рішення. Відсутність у ньому відомостей про правові підстави, мотиви прийняття або порядок оскарження значно ускладнює реалізацію права на захист і може свідчити про порушення принципів належного адміністрування. У зв’язку з цим доцільно звернути увагу на структурні елементи письмового адміністративного акта, які забезпечують реалізацію права особи на захист та подальше адміністративне оскарження (рис. 1).

²⁴ p. 334–338 Della Cananea G. Administrative Procedure Acts in Europe: An Emerging Model? The American Journal of Comparative Law. 2024. Vol. 72. Issue 2. P. 324–352. DOI: <https://doi.org/10.1093/ajcl/avae010>

²⁵ p. 16–18 Galetta D.-U., Hofmann H. C. H., Mir Puigpelat O., Ziller J. The General Principles of EU Administrative Procedural Law: In-depth Analysis. Brussels : European Parliament, Directorate-General for Internal Policies, Policy Department C: Citizens’ Rights and Constitutional Affairs, 2015. 26 p. URL: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2015/519224/IPOL_IDA\(2015\)519224_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2015/519224/IPOL_IDA(2015)519224_EN.pdf) (дата звернення: 12.06.2026).

²⁶ Про адміністративну процедуру : Закон України від 17.02.2022 № 2073-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2073-20#Text> (дата звернення: 12.06.2026).

Структура письмового адміністративного акту (усного адміністративного акту, підтвердженого у письмовій формі)

ВСТУПНА ЧАСТИНА

- найменування адміністративного органу;
- дата прийняття адміністративного акта;
- реєстраційний номер адміністративного акта;
- відомості в обсязі, достатньому для встановлення особи адресата адміністративного акта, та його контактні дані.

МОТИВУВАЛЬНА ЧАСТИНА (забезпечує особі можливість правильно зрозуміти адміністративний акт та реалізувати своє право на його оскарження)

- дата подання заяви або скарги та стислий зміст вимоги, що в ній міститься (у разі прийняття акта за заявою або скаргою особи);
- фактичні обставини справи;
- зміст документів та відомості, враховані під час розгляду справи;
- посилання на докази або інші матеріали справи, на яких ґрунтуються висновки адміністративного органу;
- детальна правова оцінка обставин, виявлених адміністративним органом, та чітке зазначення висновків, зроблених на підставі такої правової оцінки виявлених обставин;

РЕЗОЛЮТИВНА ЧАСТИНА

- зазначається суть прийнятого за результатами розгляду справи рішення;
- можливе викладення додаткових положень (застереження про можливість відкликання адміністративного акта; положення, що зобов'язує адресата виконати або припинити певну дію (зобов'язання); застереження про те, що в подальшому зобов'язання може бути запроваджено, змінено чи доповнено.)

ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

- зазначаються строк набрання адміністративним актом чинності та спосіб визначення такого строку;
- строки і порядок його оскарження (у тому числі найменування та місцезнаходження адміністративного органу, який є суб'єктом розгляду скарги, та вид суду, до якого особа може подати позов).
- вказівка на винятковий правовий наслідок з посиланням на правові підстави для винятку (у разі якщо подання скарги чи пред'явлення позову не зупиняє дію адміністративного акта)

Рис. 1. Структура письмового адміністративного акта

Як випливає із наведеного рисунка 1, кожний структурний елемент адміністративного акта виконує окрему гарантійну функцію. Так, вступна частина дозволяє ідентифікувати орган, який ухвалив рішення, а також визначити компетенцію суб'єкта владних повноважень. Описова частина відображає фактичні обставини справи, а мотивувальна частина містить правове обґрунтування прийнятого рішення. Саме ці елементи є основою для перевірки законності адміністративного акта під час його адміністративного чи судового оскарження. Водночас резолютивна частина визначає зміст правових наслідків для особи, а інформація про порядок оскарження забезпечує практичну можливість реалізації права на захист.

Показовою у цьому контексті є практика застосування Закону України «Про адміністративну процедуру». У рішенні Запорізького окружного адміністративного суду у справі № 280/9029/24 суд фактично звернув увагу на необхідність дотримання адміністративними органами процедурних гарантій участі заінтересованих осіб у процесі ухвалення рішень²⁷. Такий підхід відповідає загальноєвропейському розумінню адміністративного акта як результату не лише владного волевиявлення, а й належної адміністративної процедури.

Отже, адміністративний акт є центральним елементом механізму реалізації публічної влади та водночас основним об'єктом адміністративного оскарження. Його законність, обґрунтованість і належне оформлення безпосередньо впливають на можливість особи реалізувати право на захист. Саме тому сучасне адміністративне право розглядає вимоги до змісту та структури адміністративного акта не лише як формальні правила юридичної техніки, а й як важливі гарантії забезпечення прав людини у взаємовідносинах з публічною адміністрацією. У свою чергу, це створює підґрунтя для розгляду адміністративного оскарження як самостійної адміністративної процедури, спрямованої на відновлення порушених прав особи.

Розвиток сучасного адміністративного права характеризується поступовим переходом від переважно судових механізмів захисту прав особи до комплексної системи гарантій, що включає також позасудові способи перегляду рішень публічної адміністрації. Одним із найбільш поширених і ефективних інструментів такого захисту є адміністративне оскарження. Саме через процедуру адміністративного перегляду особа отримує можливість оперативно відновити порушені права без звернення до суду, а адміністративний орган – усунути власні помилки та забезпечити законність прийнятих рішень.

²⁷ Рішення Запорізького окружного адміністративного суду у справі № 280/9029/24. URL: <https://reyestr.court.gov.ua> (дата звернення: 12.06.2026).

У сучасній адміністративно-правовій доктрині адміністративне оскарження розглядається не лише як спосіб захисту прав особи, а й як самостійний інститут адміністративного права та різновид адміністративної процедури. Такий підхід ґрунтується на тому, що адміністративне оскарження має всі ознаки адміністративного провадження: визначене коло учасників, процесуальні стадії, строки, порядок ухвалення рішень і юридичні наслідки їх ухвалення²⁸.

Підтримуючи позицію українських дослідників, слід зазначити, що аналогічний підхід простежується й у зарубіжній адміністративно-правовій доктрині. Так, К. Кагамі розглядає процедури адміністративного перегляду як складову загальної системи адміністративних процедур, спрямованих на забезпечення захисту прав особи та належного функціонування публічної адміністрації²⁹. На думку автора, адміністративне оскарження є не додатковим механізмом контролю, а невід'ємним елементом адміністративно-процедурної системи, що забезпечує баланс між владними повноваженнями адміністрації та правами приватних осіб.

Подібна позиція висловлюється й у європейській правовій літературі. Джаккомо Делла Канеана зазначає, що сучасні акти про адміністративну процедуру в країнах Європи формують комплексну систему процедурних гарантій, яка охоплює як процедури прийняття адміністративних рішень, так і процедури їх перегляду³⁰. Відповідно, адміністративне оскарження є логічним продовженням адміністративного провадження та забезпечує додатковий рівень контролю за законністю діяльності адміністративних органів.

Особливе значення адміністративного оскарження зумовлено його зв'язком із принципом ефективного захисту прав людини. Як справедливо зазначає І. Юрійчук, адміністративна скарга є однією з форм позасудового захисту прав людини, яка дозволяє швидко реагувати на порушення прав особи та усувати наслідки незаконних рішень адміністративних органів³¹. При цьому адміністративне оскарження не заперечує можливості судового захисту, а доповнює його, створюючи додаткові гарантії реалізації права на справедливий розгляд справи.

²⁸ с. 142–143 Закопай А. Р. Адміністративне оскарження як альтернативний (позасудовий) спосіб вирішення правових спорів. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2024. № 4. С. 142–144. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2024-4/30>

²⁹ Kagami K. Administrative Complaint Review Act and Administrative Appeals in Japan. *Asian Journal of Comparative Law*. 2021. Vol. 16. Issue 2. P. 243–264.

³⁰ p. 330–333 Della Cananea G. Administrative Procedure Acts in Europe: An Emerging Model? *The American Journal of Comparative Law*. 2024. Vol. 72. Issue 2. P. 324–352. DOI: <https://doi.org/10.1093/ajcl/avae010>

³¹ p. 60–63 Yuriichuk I. Administrative Appeal as an Out-of-Court Procedure for the Protection of Human Rights. *European Journal of Law and Public Administration*. 2018. Vol. 5. Issue 2. P. 58–66. DOI: <https://doi.org/10.18662/eljpa/42>

В українській адміністративно-правовій науці адміністративне оскарження традиційно розглядається як одна з найважливіших гарантій забезпечення законності діяльності органів публічної влади. Зокрема, А. Р. Закопай наголошує, що адміністративне оскарження характеризується такими перевагами, як оперативність розгляду, економічність процедури та можливість застосування практично в усіх видах публічно-управлінських правовідносин³². На відміну від судового провадження, адміністративне оскарження передбачає мінімальний рівень формалізації, що значно полегшує доступ особи до захисту своїх прав.

Схожої позиції дотримується Є. О. Школьний, який підкреслює, що адміністративне оскарження є швидшим і менш витратним механізмом захисту порівняно із судовим розглядом. Автор справедливо зазначає, що адміністративний перегляд дозволяє оперативно виправляти помилки адміністративних органів і сприяє зменшенню навантаження на судову систему³³. Поділяючи цю позицію, слід наголосити, що ефективність адміністративного оскарження значною мірою залежить від наявності належних організаційних і процедурних гарантій його здійснення.

Важливим етапом розвитку інституту адміністративного оскарження в Україні стало прийняття Закону України «Про адміністративну процедуру». Розділ VI цього Закону вперше на загальному рівні врегулював процедуру адміністративного оскарження адміністративних актів, визначивши суб'єктів оскарження, порядок подання скарг, строки їх розгляду та вимоги до прийняття рішень за результатами перегляду³⁴ (ст. 78–91). Фактично законодавець сформував універсальну модель адміністративного перегляду, яка має застосовуватися в усіх сферах діяльності публічної адміністрації, якщо спеціальним законом не встановлено інше.

Водночас практика застосування Закону України «Про адміністративну процедуру» виявила низку проблемних питань. Однією з них є відсутність обов'язку утворювати комісії з розгляду скарг у випадках, коли адміністративний орган не має вищестоящего органу або спеціального суб'єкта розгляду скарги, визначеного законодавством. Як слушно зазначає Є. О. Школьний, така ситуація може призводити до фактичного обмеження

³² с. 143–144 Закопай А. Р. Адміністративне оскарження як альтернативний (позасудовий) спосіб вирішення правових спорів. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2024. № 4. С. 142–144. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2024-4/30>

³³ с. 170 Школьний Є. О. Проблема реалізації права особи на адміністративне оскарження в умовах відсутності комісії з розгляду скарг. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2026. № 4. С. 168–171. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2026-4/36>

³⁴ Про адміністративну процедуру : Закон України від 17.02.2022 № 2073-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2073-20#Text> (дата звернення: 12.06.2026).

права особи на адміністративне оскарження та не повною мірою відповідає принципу ефективного засобу правового захисту³⁵.

Європейський досвід свідчить, що ефективність адміністративного оскарження значною мірою залежить від інституційної незалежності органів, які здійснюють перегляд адміністративних актів. У багатьох країнах Європейського Союзу функціонують спеціалізовані адміністративні трибунали, апеляційні комісії або незалежні квазісудові органи, що забезпечують об'єктивний розгляд скарг і підвищують довіру громадян до адміністративних процедур³⁶. Такі механізми дозволяють забезпечити ефективний баланс між публічними інтересами та правами приватних осіб.

Особливий інтерес для дослідження становить практика адміністративного оскарження у сфері податкових правовідносин. На відміну від багатьох інших сфер публічного адміністрування, у діяльності Державної податкової служби України сформовано розвинений механізм адміністративного оскарження рішень контролюючих органів. Відповідно до офіційної статистики ДПС, значна частина скарг платників податків задовольняється повністю або частково, що свідчить про реальне функціонування механізму внутрішнього адміністративного контролю³⁷.

Аналіз практики податкових спорів також дозволяє оцінити співвідношення адміністративного та судового оскарження. Важливе значення в цьому контексті має постанова Великої Палати Верховного Суду від 16.07.2025 у справі № 500/2276/24, у якій сформульовано правову позицію щодо строків звернення до суду після проходження процедури адміністративного оскарження³⁸. Суд дійшов висновку, що після завершення процедури адміністративного оскарження податкового повідомлення-рішення особа має 1 місяць для звернення до суду. Зазначене рішення демонструє тісний взаємозв'язок адміністративного та судового способів захисту прав платників податків і підтверджує важливість належного використання досудових механізмів захисту.

³⁵ с. 170–171 Школьній Є. О. Проблема реалізації права особи на адміністративне оскарження в умовах відсутності комісії з розгляду скарг. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2026. № 4. С. 168–171. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2026-4/36>

³⁶ Potěšil L., Rozsnyai K., Olszanowski J., Horvat M. Simplification of Administrative Procedure on the Example of the Czech Republic, Poland, Slovakia, and Hungary (V4 Countries). *Administrative Sciences*. 2021. Vol. 11. № 1. Art. 9. DOI: <https://doi.org/10.3390/admsci11010009>. URL: <https://www.mdpi.com/2076-3387/11/1/9> (дата звернення: 12.06.2026).

³⁷ Інформація про кількість і результати розгляду скарг за наслідками адміністративного оскарження. Державна податкова служба України. URL: <https://www.tax.gov.ua/diyalnist-/pokazniki-roboti/vreguluvannya-podatkovih/apelyatsiyna-praktika/562885.html> (дата звернення: 12.06.2026).

³⁸ Постанова Великої Палати Верховного Суду від 16.07.2025 у справі № 500/2276/24. URL: <https://reyestr.court.gov.ua> (дата звернення: 12.06.2026).

У сучасних умовах адміністративне оскарження виступає не лише засобом захисту прав особи, а й невід'ємним елементом реалізації принципів належного адміністрування в діяльності публічної адміністрації. Його значення полягає не лише у виправленні помилок адміністративних органів, а й у забезпеченні діалогу між особою та публічною адміністрацією, підвищенні якості адміністративних рішень і зміцненні довіри громадян до державних інституцій.

Отже, адміністративне оскарження є самостійною адміністративною процедурою, спрямованою на забезпечення ефективного захисту прав особи у взаємовідносинах з публічною адміністрацією. Його розвиток в Україні відбувається під впливом європейських стандартів належного адміністрування та ефективного засобу правового захисту. Запровадження загальної процедури адміністративного оскарження Законом України «Про адміністративну процедуру» стало важливим кроком на шляху формування сучасної людиноцентричної моделі публічного адміністрування, однак подальше вдосконалення цього інституту потребує усунення законодавчих прогалин, посилення інституційних гарантій незалежного розгляду скарг та розвитку електронних механізмів адміністративного перегляду.

Проведене дослідження дозволяє дійти висновку, що право особи на захист у відносинах з публічною адміністрацією є одним із фундаментальних елементів сучасної концепції правової держави та належного адміністрування. Його зміст не обмежується можливістю звернення до суду чи подання скарги, а охоплює широкий комплекс матеріальних і процесуальних гарантій, спрямованих на забезпечення законності, прозорості та справедливості діяльності суб'єктів публічної адміністрації. Встановлено, що розвиток європейських стандартів *good administration* суттєво вплинув на трансформацію національного адміністративного законодавства, закріпивши право особи бути вислуханою, право на участь в адміністративному провадженні, право на отримання вмотивованого адміністративного акта та право на його ефективне оскарження. У цьому контексті адміністративний акт виступає не лише юридичним результатом реалізації владних повноважень, а й основним об'єктом контролю з боку особи, оскільки саме через його зміст і форму забезпечується реалізація права на захист та перевірка законності діяльності адміністративного органу.

Обґрунтовано, що адміністративне оскарження слід розглядати як самостійну адміністративну процедуру та важливу гарантію захисту прав особи у взаємовідносинах з публічною адміністрацією. Його значення полягає у можливості оперативного, менш формалізованого та економічно доступного перегляду адміністративних актів без необхідності негайного звернення до суду. Аналіз національного законодавства, європейської доктрини та сучасної правозастосовної практики свідчить, що прийняття

Закону України «Про адміністративну процедуру» стало важливим етапом у формуванні єдиних стандартів адміністративного перегляду рішень публічної адміністрації. Водночас подальший розвиток інституту адміністративного оскарження потребує вдосконалення механізмів організації розгляду скарг, усунення законодавчих прогалин щодо діяльності органів, які не мають вищестоящих суб'єктів контролю, а також забезпечення більш повної імплементації європейських стандартів ефективного засобу правового захисту в національне адміністративне законодавство.

2. Адміністративне оскарження як інститут адміністративного права та адміністративна процедура

Адміністративне оскарження є одним із найважливіших інститутів сучасного адміністративного права, через який забезпечується реалізація конституційного права особи на захист від незаконних рішень, дій чи бездіяльності суб'єктів публічної адміністрації. Його значення обумовлене тим, що саме адміністративне оскарження створює можливість оперативного відновлення порушених прав без необхідності звернення до суду, сприяє підвищенню якості адміністративної діяльності та забезпечує додатковий контроль за законністю рішень адміністративних органів.

Право на оскарження рішень органів публічної влади впливає із конституційних засад правової держави та верховенства права. Відповідно до статті 40 Конституції України кожен має право звертатися до органів державної влади та місцевого самоврядування, які зобов'язані розглянути звернення та надати обґрунтовану відповідь³⁹ (ст. 40). Разом із тим, стаття 55 Конституції гарантує право на оскарження в суді рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади та посадових осіб. Зазначені положення утворюють конституційну основу для формування як судових, так і адміністративних механізмів захисту прав особи.

У науковій літературі адміністративне оскарження розглядається як самостійна форма захисту прав особи у сфері публічного адміністрування. Зокрема, адміністративне оскарження визначається як урегульована нормами адміністративного права процедура перегляду рішень, дій чи бездіяльності адміністративних органів за скаргою заінтересованої особи з метою перевірки їхньої законності та обґрунтованості⁴⁰. При цьому основним призначенням такої процедури є відновлення порушених прав,

³⁹ Конституція України : Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-vr#Text> (дата звернення: 12.06.2026).

⁴⁰ с. 65 Школик А. Адміністративне та судове оскарження адміністративних актів: зарубіжний досвід та висновки для України. Адміністративне право і процес. 2026. № 1. С. 64–76. DOI: <https://doi.org/10.32782/2227-796X.2026.1.06>

свобод або законних інтересів особи та усунення порушень, допущених адміністративним органом.

У доктрині адміністративного права сформувалося кілька підходів до розуміння правової природи адміністративного оскарження. Перший підхід розглядає його як форму адміністративного контролю, що забезпечує перевірку діяльності підпорядкованих органів вищестоящими суб'єктами публічної адміністрації. Другий підхід акцентує увагу на правозахисній функції адміністративного оскарження та розглядає його як один із способів реалізації права особи на захист. Третій, найбільш сучасний підхід, який розвинувся після прийняття Закону України «Про адміністративну процедуру», виходить із того, що адміністративне оскарження є самостійною адміністративною процедурою, яка поєднує контрольну та правозахисну функції⁴¹.

На нашу думку, саме третій підхід найбільш повно відображає сучасну сутність адміністративного оскарження. Адміністративна скарга є не лише засобом перевірки діяльності адміністративного органу, а й процесуальною гарантією реалізації права особи на належне адміністрування. У цьому аспекті адміністративне оскарження виступає продовженням адміністративного провадження, в межах якого перевіряється законність прийнятого адміністративного акта та забезпечується можливість виправлення помилок без застосування судових механізмів захисту.

Подібний підхід підтримується і європейською адміністративно-правовою доктриною. Так, Джакомо Делла Канеанеа підкреслює, що сучасні адміністративні процедури охоплюють не лише порядок прийняття адміністративних рішень, а й процедури їх перегляду, які становлять невід'ємну складову системи належного адміністрування⁴². У свою чергу Д.-У. Галетта, Г. К. Г. Гофманн, О. Мір Пуїгпелат, Ж. Зіллер зазначають, що право на ефективний перегляд адміністративного акта є одним із загальних принципів європейського адміністративного процедурного права⁴³.

Особливий інтерес становить позиція І. Юрійчук, яка розглядає адміністративне оскарження як позасудову процедуру захисту прав

⁴¹ с. 36–38 Тимошук В. Теоретичні та практичні виклики становлення загальної адміністративної процедури в Україні. Право України. 2021. № 10. С. 28–43. URL: https://adminprocedure.org.ua/assets/docs/Tymoshchuk_Stanovlennia_AP.pdf (дата звернення: 12.06.2026).

⁴² p. 330–333 Della Cananea G. Administrative Procedure Acts in Europe: An Emerging Model? The American Journal of Comparative Law. 2024. Vol. 72. Issue 2. P. 324–352. DOI: <https://doi.org/10.1093/ajcl/avae010>

⁴³ p. 17–18 Galetta D.-U., Hofmann H. C. H., Mir Puigpelat O., Ziller J. The General Principles of EU Administrative Procedural Law: In-depth Analysis. Brussels : European Parliament, Directorate-General for Internal Policies, Policy Department C: Citizens' Rights and Constitutional Affairs, 2015. 26 p. URL: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2015/519224/IPOL_IDA\(2015\)519224_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2015/519224/IPOL_IDA(2015)519224_EN.pdf) (дата звернення: 12.06.2026).

людини. Авторка обґрунтовує, що адміністративне оскарження виконує не лише компенсаційну, а й превентивну функцію, оскільки стимулює адміністративні органи до дотримання законності ще на стадії ухвалення адміністративних актів⁴⁴. З таким підходом варто погодитися, адже усвідомлення можливості подальшого перегляду адміністративного акта спонукає посадових осіб до більш ретельного дотримання процедурних вимог і принципів належного адміністрування.

В українському законодавстві адміністративне оскарження тривалий час регулювалося переважно спеціальними нормативно-правовими актами. Залежно від сфери публічного адміністрування існували окремі процедури оскарження податкових повідомлень-рішень, рішень у сфері державної реєстрації, земельних відносин, митної справи, публічних закупівель та інших напрямів діяльності публічної адміністрації. Відсутність єдиного нормативного підходу призводила до фрагментарності правового регулювання та нерівномірного рівня захисту прав особи.

Ситуація змінилася після прийняття Закону України «Про адміністративну процедуру», який вперше на загальному законодавчому рівні врегулював процедуру адміністративного оскарження адміністративних актів. Розділ VI цього Закону визначив суб'єктів оскарження, строки подання скарг, порядок їх розгляду, повноваження органу оскарження та можливі результати перегляду адміністративного акта⁴⁵ (ст. 78–91). Фактично законодавець сформував універсальну модель адміністративного оскарження, яка має застосовуватися до всіх адміністративних проваджень за відсутності спеціального регулювання.

Важливою особливістю адміністративного оскарження є його відмінність від інституту звернень громадян. Якщо Закон України «Про звернення громадян» регулює широкий спектр звернень фізичних осіб до органів влади, включаючи пропозиції, заяви та скарги⁴⁶ (ст. 3), то адміністративне оскарження має більш вузький предмет регулювання та пов'язане насамперед із переглядом адміністративних актів, прийнятих щодо конкретної особи. Саме тому прийняття Закону України «Про адміністративну процедуру» стало важливим кроком у розмежуванні загального права на звернення та спеціального права на адміністративне оскарження.

⁴⁴ p. 61–63 Yuriichuk I. Administrative Appeal as an Out-of-Court Procedure for the Protection of Human Rights. *European Journal of Law and Public Administration*. 2018. Vol. 5. Issue 2. P. 58–66. DOI: <https://doi.org/10.18662/eljpa/42>

⁴⁵ Про адміністративну процедуру : Закон України від 17.02.2022 № 2073-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2073-20#Text> (дата звернення: 12.06.2026).

⁴⁶ Про звернення громадян : Закон України від 02.10.1996 № 393/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/393/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 12.06.2026).

Адміністративне оскарження характеризується низкою переваг порівняно із судовим захистом. До таких переваг належать оперативність розгляду скарги, відсутність судового збору, спрощені процедурні вимоги та можливість швидкого усунення помилок адміністративного органу⁴⁷. Крім того, адміністративний перегляд сприяє зменшенню навантаження на судову систему та формуванню ефективних внутрішніх механізмів контролю в системі публічної адміністрації.

Водночас адміністративне оскарження не може розглядатися як альтернатива судовому захисту. Його призначення полягає у створенні додаткового рівня гарантій прав особи, який доповнює, але не замінює конституційне право на звернення до суду. Саме такий підхід відповідає європейським стандартам належного адміністрування та є ефективним засобом правового захисту.

Отже, адміністративне оскарження є самостійною адміністративною процедурою, спрямованою на перевірку законності та обґрунтованості адміністративних актів, рішень, дій або бездіяльності суб'єктів публічної адміністрації. Його правова природа поєднує контрольну та правозахисну складові, а сучасне законодавче регулювання дає змогу розглядати адміністративне оскарження як один із ключових елементів системи гарантій захисту прав особи у відносинах з публічною адміністрацією.

Запровадження в Україні загальної адміністративної процедури зумовило необхідність переосмислення місця адміністративного оскарження в системі правових засобів захисту особи у взаємовідносинах із публічною адміністрацією. Традиційно адміністративне оскарження розглядалося переважно як окремий позасудовий механізм перегляду рішень суб'єктів владних повноважень. Водночас сучасний розвиток адміністративно-правової доктрини та прийняття Закону України «Про адміністративну процедуру» дають підстави розглядати адміністративне оскарження значно ширше – як складову єдиної системи адміністративних процедур, спрямованих на забезпечення реалізації та захисту прав особи.

Адміністративна процедура являє собою нормативно визначений порядок діяльності адміністративних органів щодо вирішення індивідуальних справ, ухвалення адміністративних актів та реалізації прав і обов'язків учасників адміністративного провадження⁴⁸. У цьому контексті адміністративне оскарження не існує відокремлено від первинного адміністративного провадження, а фактично є його продовженням,

⁴⁷ с. 143–144 Закопай А. Р. Адміністративне оскарження як альтернативний (позасудовий) спосіб вирішення правових спорів. Юридичний науковий електронний журнал. 2024. № 4. С. 142–144. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2024-4/30>

⁴⁸ с. 278–280 Руденко М. В. Адміністративна процедура в Україні. Державне будівництво та місцеве самоврядування. 2019. Вип. 38. С. 277–289. URL: <http://dbms.institute/38-2019> (дата звернення: 12.06.2026).

спрямованим на перевірку законності та обґрунтованості прийнятого адміністративного акта.

Підтвердженням такого підходу є структура Закону України «Про адміністративну процедуру». Законодавець не розглядає адміністративне оскарження як самостійний ізольований інститут, а включає його до загальної моделі адміністративного провадження шляхом закріплення окремого розділу VI «Адміністративне оскарження»⁴⁹ (ст. 78–91). Це свідчить про те, що адміністративне оскарження є невід’ємною складовою адміністративної процедури та одним із механізмів забезпечення законності в адміністративній діяльності.

Подібна позиція простежується й у наукових дослідженнях. В. Тимошук наголошує, що адміністративна процедура повинна охоплювати не лише порядок прийняття адміністративних актів, а й процедури їх перегляду, оскільки саме такий підхід відповідає європейським стандартам належного адміністрування⁵⁰. На думку автора, ефективність адміністративної процедури визначається не лише якістю первинного рішення, а й наявністю дієвих механізмів його скасування у разі допущення помилки.

Схожого підходу дотримується А. Школик, який розглядає адміністративне оскарження як логічне продовження адміністративного провадження та як один із різновидів адміністративних процедур⁵¹. На переконання дослідника, адміністративний перегляд адміністративних актів має спільну правову природу з процедурою їх прийняття, оскільки в обох випадках йдеться про реалізацію владних повноважень адміністративного органу в межах процедури, визначеної законом.

Варто погодитися з такою позицією. Якщо адміністративний акт є результатом адміністративної процедури, то його перегляд також має здійснюватися в межах спеціальної адміністративної процедури. Саме тому адміністративне оскарження слід розглядати не лише як спосіб захисту прав особи, а й як форму адміністративної діяльності, спрямовану на забезпечення законності функціонування публічної адміністрації.

Особливого значення набуває питання співвідношення адміністративного оскарження з іншими способами захисту прав особи. У сучасній правовій системі України захист прав особи у відносинах із публічною

⁴⁹ Про адміністративну процедуру : Закон України від 17.02.2022 № 2073-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2073-20#Text> (дата звернення: 12.06.2026).

⁵⁰ с. 37–39 Тимошук В. Теоретичні та практичні виклики становлення загальної адміністративної процедури в Україні. Право України. 2021. № 10. С. 28–43. URL: https://adminprocedure.org.ua/assets/docs/Тymoshchuk_Stanolvlenia_AP.pdf (дата звернення: 12.06.2026).

⁵¹ с. 66–68 Школик А. Адміністративне та судове оскарження адміністративних актів: зарубіжний досвід та висновки для України. Адміністративне право і процес. 2026. № 1. С. 64–76. DOI: <https://doi.org/10.32782/2227-796X.2026.1.06>

адміністрацією може здійснюватися за допомогою декількох механізмів: звернення громадян, адміністративного оскарження, судового оскарження, парламентського контролю, діяльності Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, а також міжнародних механізмів захисту прав людини.

Найбільш близьким до адміністративного оскарження інститутом є звернення громадян. Проте ці правові механізми мають різну правову природу та функціональне призначення. Закон України «Про звернення громадян» регулює подання пропозицій, заяв, клопотань та скарг до органів державної влади і місцевого самоврядування⁵² (ст. 3). Його основна мета полягає у забезпеченні комунікації між громадянами та державою, а також у реагуванні на порушення прав особи.

Натомість адміністративне оскарження має більш спеціалізований характер. Воно спрямоване насамперед на перегляд конкретного адміністративного акта, прийнятого щодо особи, та передбачає чітко визначену процедуру розгляду скарги, коло учасників, строки та юридичні наслідки перегляду⁵³ (ст. 78–91). Саме тому адміністративна скарга в розумінні Закону України «Про адміністративну процедуру» не може повністю ототожнюватися зі скаргою у розумінні Закону України «Про звернення громадян».

Окремої уваги заслуговує співвідношення адміністративного та судового оскарження. Конституція України гарантує кожному право на судовий захист своїх прав і свобод⁵⁴ (ст. 55). Водночас сучасна європейська практика свідчить про доцільність використання адміністративного оскарження як попереднього або альтернативного механізму вирішення публічно-правових спорів.

На думку І. Юрійчук, адміністративне оскарження має низку переваг порівняно із судовим захистом, серед яких оперативність, доступність та нижчий рівень формалізації процедури⁵⁵. Аналогічний підхід підтримують і українські дослідники, які наголошують на економічності

⁵² Про звернення громадян : Закон України від 02.10.1996 № 393/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/393/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 12.06.2026).

⁵³ Про адміністративну процедуру : Закон України від 17.02.2022 № 2073-ІХ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2073-20#Text> (дата звернення: 12.06.2026).

⁵⁴ Конституція України : Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text> (дата звернення: 12.06.2026).

⁵⁵ p. 61–64 Yuriichuk I. Administrative Appeal as an Out-of-Court Procedure for the Protection of Human Rights. European Journal of Law and Public Administration. 2018. Vol. 5. Issue 2. P. 58–66. DOI: <https://doi.org/10.18662/eljpa/42>

адміністративного перегляду та можливості швидкого виправлення помилок адміністративного органу⁵⁶.

Водночас адміністративне оскарження не повинно розглядатися як заміна судового захисту. Судове провадження забезпечує незалежний та неупереджений контроль за діяльністю суб'єктів владних повноважень і залишається остаточною гарантією відновлення порушених прав особи. Саме тому адміністративне та судове оскарження необхідно розглядати як взаємопов'язані елементи єдиної системи захисту прав людини.

Практичне значення такого взаємозв'язку підтверджується новітньою судовою практикою. У постанові від 16.07.2025 у справі № 500/2276/24 Велика Палата Верховного Суду фактично визначила порядок взаємодії адміністративного та судового способів захисту у податкових правовідносинах, зазначивши, що після завершення процедури адміністративного оскарження платник податків має 1 місяць для звернення до суду⁵⁷. Ця правова позиція демонструє, що законодавець і судова практика розглядають адміністративне оскарження як важливу стадію захисту прав особи, яка не виключає подальшого судового контролю.

Європейський досвід також свідчить про посилення ролі адміністративного оскарження. У багатьох державах-членах Європейського Союзу адміністративний перегляд є обов'язковою передумовою звернення до суду або широко використовується як самостійний механізм вирішення публічно-правових спорів⁵⁸. Такий підхід дозволяє зменшити навантаження на судову систему та забезпечити швидше відновлення порушених прав.

Отже, адміністративне оскарження займає особливе місце в системі адміністративних процедур і механізмів захисту прав особи. Воно виступає одночасно формою адміністративного контролю, самостійною адміністративною процедурою та способом позасудового захисту прав людини. Його ефективність значною мірою залежить від узгодженості з іншими способами захисту прав особи, насамперед із судовим контролем, а також від рівня імплементації європейських стандартів належного адміністрування у національне законодавство.

⁵⁶ с. 143 Закопай А. Р. Адміністративне оскарження як альтернативний (позасудовий) спосіб вирішення правових спорів. Юридичний науковий електронний журнал. 2024. № 4. С. 142–144. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2024-4/30>

⁵⁷ Постанова Великої Палати Верховного Суду від 16.07.2025 у справі № 500/2276/24. URL: <https://reyestr.court.gov.ua> (дата звернення: 12.06.2026).

⁵⁸ p. 18–20 Galetta D.-U., Hofmann H. C. H., Mir Puigpelat O., Ziller J. The General Principles of EU Administrative Procedural Law: In-depth Analysis. Brussels : European Parliament, Directorate-General for Internal Policies, Policy Department C: Citizens' Rights and Constitutional Affairs, 2015. 26 p. URL: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2015/519224/IPOL_IDA\(2015\)519224_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2015/519224/IPOL_IDA(2015)519224_EN.pdf) (дата звернення: 12.06.2026).

3. Сучасний стан та напрями розвитку механізму адміністративного оскарження в Україні

Ефективність адміністративного оскарження визначається не лише наявністю законодавчо закріпленого права особи на подання скарги, а й створенням належних організаційних, процедурних та інституційних гарантій її реалізації. У сучасній правовій державі адміністративне оскарження повинно забезпечувати реальну можливість відновлення порушених прав особи, виправлення помилок адміністративних органів та запобігання необхідності звернення до суду у випадках, коли спір може бути ефективно вирішений у межах адміністративної процедури.

У європейській адміністративно-правовій доктрині ефективність адміністративного перегляду традиційно пов'язується з принципами належного адміністрування та ефективного засобу правового захисту. Зокрема, у Рекомендації Комітету Міністрів Ради Європи CM/Rec(2007)7 наголошується, що особа повинна мати доступ до процедур перегляду адміністративних рішень, які є справедливими, неупередженими, доступними та здатними забезпечити усунення допущених порушень⁵⁹. Відповідно, право на адміністративне оскарження повинно супроводжуватися реальними гарантіями його здійснення, а не залишатися декларативним положенням законодавства.

Однією з ключових гарантій ефективності адміністративного оскарження є доступність процедури для особи. Доступність передбачає відсутність надмірних фінансових, організаційних або процесуальних бар'єрів для подання скарги. Саме цим пояснюється перевага адміністративного оскарження порівняно із судовим захистом. На відміну від судового провадження, адміністративне оскарження не потребує сплати судового збору, характеризується менш формалізованими вимогами до змісту скарги та передбачає скорочені строки її розгляду⁶⁰.

Не менш важливою гарантією є оперативність розгляду скарги. Умовою ефективного захисту прав особи є своєчасне реагування на порушення її прав і законних інтересів. Саме тому Закон України «Про адміністративну процедуру» встановлює конкретні строки розгляду адміністративних скарг та прийняття рішень за результатами їх перегляду⁶¹ (ст. 81–84). У цьому контексті адміністративне оскарження виконує не лише правозахисну, а й

⁵⁹ Council of Europe. Recommendation CM/Rec(2007)7 of the Committee of Ministers to Member States on Good Administration. URL: <https://rm.coe.int/16807096b9> (дата звернення: 12.06.2026).

⁶⁰ с. 143–144 Закопай А. Р. Адміністративне оскарження як альтернативний (позасудовий) спосіб вирішення правових спорів. Юридичний науковий електронний журнал. 2024. № 4. С. 142–144. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2024-4/30>

⁶¹ Про адміністративну процедуру : Закон України від 17.02.2022 № 2073-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2073-20#Text> (дата звернення: 12.06.2026).

превентивну функцію, оскільки дозволяє усунути наслідки незаконного адміністративного акта ще до виникнення складного судового спору.

Наступною гарантією ефективності є об'єктивність і неупередженість під час розгляду скарги. Саме ця вимога найбільш тісно пов'язана з принципом належного адміністрування та довірою громадян до публічної адміністрації. Європейські дослідники підкреслюють, що процедура перегляду адміністративних рішень повинна бути організована таким чином, щоб особа була впевнена в незалежності та неупередженості суб'єкта, який розглядає скаргу⁶².

У цьому аспекті особливого значення набуває право особи бути вислуханою під час розгляду скарги. Зазначене право впливає із загального принципу участі особи в адміністративному провадженні та передбачає можливість подання пояснень, доказів, заперечень та інших матеріалів, що мають значення для вирішення справи⁶³ (ст. 30–33). Реалізація цього права забезпечує не лише повноту розгляду скарги, а й підвищує легітимність ухваленого рішення.

Важливою складовою ефективного адміністративного оскарження є обов'язок адміністративного органу належним чином мотивувати рішення, прийняте за результатами розгляду скарги. Мотивованість рішення дозволяє особі зрозуміти логіку адміністративного органу, оцінити законність прийнятого рішення та визначити доцільність подальшого звернення до суду⁶⁴. Відсутність належного обґрунтування фактично нівелює можливість ефективного захисту прав особи та суперечить принципу правової визначеності.

Практичне значення гарантій адміністративного оскарження особливо яскраво проявляється у сфері податкових правовідносин. Аналіз офіційних статистичних даних Державної податкової служби України свідчить, що адміністративне оскарження податкових повідомлень-рішень залишається одним із найбільш затребуваних механізмів захисту прав платників

⁶² p. 18–20 Galetta D.-U., Hofmann H. C. H., Mir Puigpelat O., Ziller J. The General Principles of EU Administrative Procedural Law: In-depth Analysis. Brussels : European Parliament, Directorate-General for Internal Policies, Policy Department C: Citizens' Rights and Constitutional Affairs, 2015. 26 p. URL: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2015/519224/IPOL_IDA\(2015\)519224_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2015/519224/IPOL_IDA(2015)519224_EN.pdf) (дата звернення: 12.06.2026).

⁶³ Про адміністративну процедуру : Закон України від 17.02.2022 № 2073-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2073-20#Text> (дата звернення: 12.06.2026).

⁶⁴ p. 16–18 Galetta D.-U., Hofmann H. C. H., Mir Puigpelat O., Ziller J. The General Principles of EU Administrative Procedural Law: In-depth Analysis. Brussels : European Parliament, Directorate-General for Internal Policies, Policy Department C: Citizens' Rights and Constitutional Affairs, 2015. 26 p. URL: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2015/519224/IPOL_IDA\(2015\)519224_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2015/519224/IPOL_IDA(2015)519224_EN.pdf) (дата звернення: 12.06.2026).

податків⁶⁵. Значна кількість випадків повного або часткового задоволення скарг свідчить про те, що механізм внутрішнього адміністративного контролю фактично виконує функцію виправлення помилок контролюючих органів.

Разом із тим, аналіз чинного законодавства та практики його застосування дозволяє виявити низку проблем, які негативно впливають на ефективність адміністративного оскарження в Україні. До найбільш дискусійних належить питання організації розгляду скарг у разі відсутності органу вищого рівня або спеціально визначеного органу адміністративного оскарження. Як зазначає Є. О. Школьний, Закон України «Про адміністративну процедуру» не встановлює прямого обов'язку утворювати комісії з розгляду скарг у таких випадках, що може призводити до фактичного обмеження права особи на адміністративне оскарження⁶⁶.

Поділяючи зазначену позицію, вважаємо, що відсутність спеціально уповноваженого суб'єкта перегляду адміністративних актів у певних категоріях справ суперечить загальній ідеї забезпечення ефективного засобу правового захисту. У зв'язку з цим заслуговує на підтримку пропозиція щодо законодавчого закріплення обов'язку утворювати комісії з розгляду скарг із можливістю залучення представників громадськості та незалежних експертів.

Ще однією проблемою є неоднорідність процедур адміністративного оскарження у різних сферах публічного адміністрування. Незважаючи на прийняття Закону України «Про адміністративну процедуру», значна кількість спеціальних законів продовжує встановлювати особливі правила розгляду скарг, що нерідко призводить до виникнення колізій і ускладнює реалізацію права особи на захист. Подібна ситуація потребує поступової гармонізації спеціального законодавства із загальними положеннями Закону України «Про адміністративну процедуру».

Особливу увагу необхідно приділити співвідношенню адміністративного та судового оскарження. У цьому контексті важливе значення має постанова Великої Палати Верховного Суду від 16.07.2025 у справі № 500/2276/24⁶⁷. Це рішення демонструє, що адміністративне, що регулюється Законом України «Про адміністративну процедуру», та судове

⁶⁵ Інформація про кількість і результати розгляду скарг за наслідками адміністративного оскарження. Державна податкова служба України. URL: <https://www.tax.gov.ua/diyalnist-pokazniki-roboti/vregulyuvannya-podatkovih-apelyatsiyna-praktika/562885.html> (дата звернення: 12.06.2026).

⁶⁶ с. 170–171 Школьний Є. О. Проблема реалізації права особи на адміністративне оскарження в умовах відсутності комісії з розгляду скарг. Юридичний науковий електронний журнал. 2026. № 4. С. 168–171. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2026-4/36>

⁶⁷ Постанова Великої Палати Верховного Суду від 16.07.2025 у справі № 500/2276/24. URL: <https://reyestr.court.gov.ua> (дата звернення: 12.06.2026).

оскарження, що регулюється Кодексом адміністративного судочинства України⁶⁸, не є альтернативними або конкуруючими механізмами, а становлять взаємопов'язані елементи єдиної системи захисту прав особи.

Перспективним напрямом підвищення ефективності адміністративного оскарження слід визнати цифровізацію адміністративних процедур. Розвиток електронних сервісів, електронного документообігу та електронної ідентифікації створює передумови для подання та розгляду адміністративних скарг в електронній формі, скорочення строків провадження та підвищення доступності адміністративного захисту для громадян. Такі тенденції відповідають сучасним європейським підходам до розвитку публічного адміністрування та сприяють підвищенню довіри до діяльності органів влади.

Отже, ефективність адміністративного оскарження залежить від сукупності нормативних, процедурних та інституційних гарантій, серед яких особливе значення мають доступність процедури, оперативність розгляду скарг, неупередженість органу оскарження, право особи бути вислуханою та належне мотивування рішень. Водночас сучасний стан правового регулювання адміністративного оскарження в Україні свідчить про необхідність подальшого вдосконалення механізмів його реалізації, гармонізації спеціального законодавства із Законом України «Про адміністративну процедуру», розвитку незалежних механізмів перегляду адміністративних актів та впровадження цифрових інструментів адміністративного захисту.

Проведене дослідження дозволяє дійти висновку, що адміністративне оскарження є самостійним інститутом адміністративного права та водночас різновидом адміністративної процедури, спрямованої на забезпечення ефективного захисту прав особи у взаємовідносинах із публічною адміністрацією. Його правова природа поєднує правозахисну та контрольну функції, оскільки адміністративне оскарження не лише забезпечує відновлення порушених прав і законних інтересів особи, а й є важливим інструментом внутрішнього контролю за законністю діяльності адміністративних органів. Встановлено, що прийняття Закону України «Про адміністративну процедуру» стало якісно новим етапом розвитку національного законодавства, оскільки вперше на загальному рівні було сформовано універсальну модель адміністративного оскарження адміністративних актів, визначено процесуальні гарантії учасників провадження та закріплено основні стандарти адміністративного перегляду рішень публічної адміністрації. Водночас аналіз доктринальних підходів та європейського досвіду свідчить, що адміністративне оскарження необхідно

⁶⁸ Кодекс адміністративного судочинства України : Закон України від 06.07.2005 № 2747-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15#Text> (дата звернення: 12.06.2026).

розглядати не ізольовано від адміністративного провадження, а як його логічне продовження, спрямоване на перевірку законності та обґрунтованості адміністративних актів.

Дослідження показало, що ефективність адміністративного оскарження безпосередньо залежить від наявності належних нормативних, процедурних та інституційних гарантій його реалізації. До таких гарантій належать доступність процедури для особи, оперативність розгляду скарг, право бути вислуханим, неупередженість суб'єкта розгляду скарги, належне мотивування рішень та можливість подальшого судового контролю. Аналіз практики адміністративного оскарження, зокрема у сфері податкових правовідносин, підтверджує його значний потенціал як ефективного позасудового способу захисту прав особи та засобу зменшення навантаження на судову систему. Разом із тим виявлено низку проблем правового регулювання, пов'язаних із відсутністю єдиного підходу до організації розгляду скарг окремими адміністративними органами, збереженням фрагментарності спеціального законодавства та недостатнім рівнем інституційної незалежності окремих суб'єктів адміністративного перегляду. У зв'язку з цим подальший розвиток інституту адміністративного оскарження має бути спрямований на гармонізацію спеціального законодавства із Законом України «Про адміністративну процедуру», удосконалення організаційних механізмів розгляду скарг, розширення цифрових інструментів адміністративного захисту та імплементацію європейських стандартів ефективного засобу правового захисту.

Запровадження Закону України «Про адміністративну процедуру» стало одним із найважливіших етапів модернізації національного адміністративного законодавства та наближення його до європейських стандартів належного адміністрування. Вперше на законодавчому рівні було закріплено універсальні правила взаємодії особи з публічною адміністрацією, визначено процесуальні права учасників адміністративного провадження та встановлено загальні засади адміністративного оскарження адміністративних актів⁶⁹. Водночас практика застосування нового законодавства свідчить про наявність низки проблем нормативного, організаційного та правозастосовного характеру, які потребують подальшого наукового осмислення та законодавчого вдосконалення.

Одною з ключових проблем залишається незавершеність процесу адаптації спеціального законодавства до положень Закону України «Про

⁶⁹ с. 5–12 Закон «Про адміністративну процедуру»: загальні прозорі правила взаємодії між державою та громадянами й бізнесом : посібник для публічних службовців / В. Тимошук, І. Бойко, А. Школик, Є. Школьний. Київ, 2022. 76 с. URL: https://api.par.in.ua/uploads/progress_report/file_uk/30/Посібник_ЗАП_2022.pdf (дата звернення: 10.06.2026).

адміністративну процедуру». Незважаючи на закріплення принципу субсидіарного застосування загальної адміністративної процедури, значна кількість галузевих нормативно-правових актів продовжує містити власні правила адміністративного оскарження або взагалі не враховує положень нового законодавства. У результаті виникають колізії між загальними та спеціальними нормами, що негативно впливають на правову визначеність і ускладнюють реалізацію права особи на захист.

Особливо гостро ця проблема проявляється у сфері адміністративних послуг, земельних відносин, містобудівної діяльності, державної реєстрації та окремих контрольних процедур. У багатьох випадках спеціальне законодавство продовжує використовувати підходи, сформовані до прийняття Закону України «Про адміністративну процедуру», що призводить до різного рівня процесуальних гарантій для учасників адміністративних проваджень. На нашу думку, подальше вдосконалення законодавства має бути спрямоване на системну гармонізацію галузевих нормативно-правових актів із загальними положеннями Закону України «Про адміністративну процедуру» та поступове формування єдиної моделі адміністративного оскарження.

Другою важливою проблемою є відсутність належного інституційного механізму розгляду адміністративних скарг у випадках, коли адміністративний орган не має вищестоящего суб'єкта або коли законодавством не визначено спеціальний орган перегляду адміністративних актів. Саме на цю проблему звертає увагу Є. О. Школьний, який зазначає, що чинна редакція Закону України «Про адміністративну процедуру» не встановлює обов'язку створення комісій з розгляду скарг у таких випадках⁷⁰.

Поділяючи позицію автора, вважаємо, що така законодавча конструкція може призводити до фактичного обмеження права особи на адміністративне оскарження. Якщо рішення адміністративного органу не може бути переглянуте в адміністративному порядку через відсутність відповідного суб'єкта розгляду скарги, особа фактично позбавляється можливості скористатися одним із гарантованих Законом механізмів захисту своїх прав. Вирішення зазначеної проблеми вбачається у внесенні змін до статті 79 Закону України «Про адміністративну процедуру», якими передбачити обов'язкове утворення постійно діючих або тимчасових комісій з розгляду скарг для забезпечення ефективного адміністративного оскарження у випадках відсутності органу вищого рівня.

⁷⁰ с. 170–171 Школьний Є. О. Проблема реалізації права особи на адміністративне оскарження в умовах відсутності комісії з розгляду скарг. Юридичний науковий електронний журнал. 2026. № 4. С. 168–171. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2026-4/36>

Важливим напрямом наукового осмислення проблем реалізації адміністративного оскарження є дослідження недоліків законодавства про адміністративну процедуру після набрання чинності Законом України «Про адміністративну процедуру». У попередніх публікаціях автора звертають увагу на наявність низки колізій і прогалин у механізмі практичного застосування положень Закону⁷¹. Прийняття Закону України «Про адміністративну процедуру» стало безумовно позитивним кроком у напрямі європеїзації адміністративного законодавства України, однак окремі положення Закону потребують додаткового нормативного уточнення та узгодження зі спеціальним законодавством. Зокрема, проблемними залишаються питання співвідношення загальної адміністративної процедури зі спеціальними адміністративними провадженнями, визначення меж дискреційних повноважень адміністративних органів, особливості застосування окремих процедурних гарантій у спеціальних сферах публічного адміністрування та механізми реалізації права особи на адміністративне оскарження в окремих категоріях справ.

Підтримуючи зазначену позицію, слід констатувати, що наявність численних спеціальних процедур адміністративного оскарження у податковому, митному, реєстраційному, земельному та інших видах адміністративних проваджень створює ризик неоднакового застосування положень Закону України «Про адміністративну процедуру». У результаті рівень процесуальних гарантій особи може істотно відрізнитися залежно від сфери публічного адміністрування, що суперечить принципу правової визначеності та загальній ідеї формування єдиних стандартів належного адміністрування.

Додаткові проблеми підтверджуються результатами сучасних галузевих досліджень адміністративного оскарження. Так, Ю. В. Павлик, аналізуючи правове регулювання діяльності контролюючих органів в Україні та країнах Європи, доходить висновку про необхідність посилення процедурних гарантій незалежного перегляду рішень адміністративних органів і розширення можливостей досудового врегулювання публічно-правових спорів⁷². Дослідник наголошує, що європейські моделі адміністративного оскарження значною мірою орієнтовані на запобігання судовим спорам

⁷¹ Клімова С. М. Колізії та виклики застосування Закону України «Про адміністративну процедуру» в сучасній публічній адміністрації. Право та економіка України – шляхи розвитку : матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції, 27 листопада 2025 р. Харків: Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця, 2025. С. 34-43. URL: <https://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/38259>

⁷² Павлик Ю. В. Порівняльний аналіз правового регулювання діяльності контролюючих органів в Україні та країнах Європи і порядку оскарження прийнятих ними рішень. Історико-правовий часопис. 2026. Т. 26. № 1. С. 45–54. DOI: <https://doi.org/10.32782/2409-4544/2026-1/6>

шляхом забезпечення ефективного адміністративного перегляду рішень органів влади.

Аналогічні проблеми простежуються й у спеціальних сферах державного регулювання. Зокрема, І. Л. Самсін, Р. О. Гаврік та О. О. Галус звертають увагу на складність адміністративного та судового оскарження рішень регуляторних органів у сфері енергетики, підкреслюючи необхідність удосконалення процедурних механізмів перевірки законності таких рішень і забезпечення балансу між публічними та приватними інтересами⁷³. Наведені висновки підтверджують загальну тенденцію до ускладнення механізмів адміністративного захисту в умовах зростання спеціалізації публічного адміністрування.

Окремої уваги заслуговує дослідження В. В. Букреевої, присвячене адміністративним процедурам реалізації права на доступ до екологічної інформації⁷⁴. Авторка доводить, що ефективність адміністративних процедур безпосередньо залежить від рівня забезпечення інформаційних прав особи та можливості її реальної участі у відповідних адміністративних провадженнях. У контексті адміністративного оскарження це означає необхідність забезпечення скаржнику повного доступу до матеріалів справи, належного інформування про перебіг провадження та можливості подавати докази й пояснення на всіх стадіях адміністративного перегляду.

Потребує уваги й проблема співвідношення адміністративного та судового способів захисту прав особи. Норми Кодексу адміністративного судочинства України та практика Верховного Суду поступово формують єдину модель взаємодії адміністративного та судового оскарження. Водночас відсутність комплексного нормативного врегулювання окремих процедурних аспектів такого співвідношення продовжує породжувати спори щодо строків звернення до суду, наслідків проходження адміністративного оскарження та меж судового контролю за рішеннями адміністративних органів. Частково ці проблеми були вирішені у постанові Великої Палати Верховного Суду від 16 липня 2025 року у справі № 500/2276/24, проте подальше вдосконалення законодавства залишається актуальним завданням.

Узагальнюючи результати проведеного дослідження та сучасні наукові підходи, можна сформулювати такі основні напрями вдосконалення механізму адміністративного оскарження в Україні:

⁷³ Самсін І. Л., Гаврік Р. О., Галус О. О. Проблемні аспекти вирішення адміністративних справ за участю органів публічної адміністрації, що здійснюють державне регулювання у сфері енергетики. Сучасна доктрина права. 2026. № 4(98). С. 110–119. DOI: <https://doi.org/10.25313/3083-7774-2026-4-12>

⁷⁴ Букреева В. В. Адміністративні процедури реалізації права на доступ до екологічної інформації. Київський часопис права. 2026. № 1. С. 192–198. DOI: <https://doi.org/10.32782/kij/2026.1.26>

- 1) забезпечення повної гармонізації спеціального законодавства з положеннями Закону України «Про адміністративну процедуру»;
- 2) закріплення на законодавчому рівні обов'язку щодо утворення комісій з розгляду скарг у разі відсутності органу вищого рівня;
- 3) підвищення рівня незалежності суб'єктів адміністративного перегляду шляхом ширшого використання колегіальних форм розгляду скарг;
- 4) розроблення типового положення про комісії з розгляду скарг для органів публічної адміністрації;
- 5) запровадження єдиних вимог до структури та мотивування рішень, прийнятих за результатами адміністративного оскарження;
- 6) створення повноцінної системи електронного адміністративного оскарження із можливістю подання скарг та отримання результатів їх розгляду в цифровій формі;
- 7) запровадження обов'язкового щорічного оприлюднення статистичних даних про результати адміністративного оскарження всіма центральними органами виконавчої влади за прикладом Державної податкової служби України.

Наступною проблемою є недостатній рівень незалежності окремих суб'єктів адміністративного перегляду. У багатьох випадках скарга фактично розглядається в межах тієї самої системи органів, рішення якої оскаржується. Формально такий механізм відповідає принципу адміністративної підпорядкованості, однак на практиці може викликати сумніви щодо об'єктивності та неупередженості перегляду адміністративного акта.

Європейський досвід свідчить, що ефективність адміністративного оскарження значною мірою залежить від ступеня організаційної автономії суб'єкта перегляду⁷⁵. У низці держав функціонують спеціалізовані апеляційні комісії або квазісудові органи, які забезпечують більш незалежний перегляд адміністративних рішень. На нашу думку, перспективним напрямом розвитку українського законодавства може стати поступове розширення практики функціонування колегіальних органів адміністративного перегляду із залученням незалежних експертів і представників громадянського суспільства.

Окрему групу проблем становлять питання реалізації права особи на участь у процедурі адміністративного оскарження. Незважаючи на закріплення в Законі України «Про адміністративну процедуру» права бути

⁷⁵ p. 18–20 Galetta D.-U., Hofmann H. C. H., Mir Puigpelat O., Ziller J. The General Principles of EU Administrative Procedural Law: In-depth Analysis. Brussels : European Parliament, Directorate-General for Internal Policies, Policy Department C: Citizens' Rights and Constitutional Affairs, 2015. 26 p. URL: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2015/519224/IPOL_IDA\(2015\)519224_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2015/519224/IPOL_IDA(2015)519224_EN.pdf) (дата звернення: 12.06.2026).

вислуханим, права на доступ до матеріалів справи та права подавати докази⁷⁶ (ст. 30–33), практика їх реалізації лише формується. У багатьох адміністративних органах відсутні належні внутрішні процедури, які б забезпечували повноцінне залучення особи до розгляду скарги.

Проблемним залишається й питання мотивації рішень, прийнятих за результатами адміністративного оскарження. Незважаючи на законодавчий обов'язок адміністративного органу надавати належне обґрунтування прийнятого рішення⁷⁷ (ст. 72–77), на практиці нерідко трапляються формальні відповіді, що не містять повного аналізу доводів заявника. Така ситуація суперечить європейським стандартам належного адміністрування та ускладнює подальший судовий контроль за діяльністю адміністративних органів.

Аналіз сучасної судової практики також свідчить про необхідність подальшого вдосконалення співвідношення адміністративного та судового оскарження. Особливого значення в цьому контексті набуває постанова Великої Палати Верховного Суду від 16.07.2025 у справі № 500/2276/24, якою сформульовано новий підхід до визначення строків звернення до суду після завершення процедури адміністративного оскарження⁷⁸. Незважаючи на позитивне значення цього рішення для забезпечення єдності судової практики, воно одночасно демонструє необхідність більш чіткого нормативного врегулювання окремих аспектів взаємодії адміністративного та судового способів захисту прав особи.

Перспективним напрямом розвитку адміністративного оскарження є його подальша цифровізація. Розвиток електронного урядування, впровадження електронних адміністративних послуг та використання інформаційно-комунікаційних технологій створюють передумови для формування повноцінної системи електронного адміністративного оскарження. Така система повинна забезпечувати можливість подання скарг в електронній формі, дистанційну участь у процедурі розгляду, доступ до матеріалів справи через електронні кабінети та автоматизований контроль дотримання процесуальних строків.

На особливу увагу заслуговує досвід Державної податкової служби України, де адміністративне оскарження вже тривалий час функціонує як відносно самостійний і ефективний механізм захисту прав платників податків. Статистичні дані щодо результатів розгляду скарг свідчать про реальне застосування механізму адміністративного перегляду та

⁷⁶ Про адміністративну процедуру : Закон України від 17.02.2022 № 2073-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2073-20#Text> (дата звернення: 12.06.2026).

⁷⁷ Про адміністративну процедуру : Закон України від 17.02.2022 № 2073-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2073-20#Text> (дата звернення: 12.06.2026).

⁷⁸ Постанова Великої Палати Верховного Суду від 16.07.2025 у справі № 500/2276/24. URL: <https://reyestr.court.gov.ua> (дата звернення: 12.06.2026).

можливість виправлення помилок контролюючих органів без звернення до суду⁷⁹. У зв'язку з цим окремі елементи податкової моделі адміністративного оскарження можуть бути використані як основа для вдосконалення інших галузевих процедур.

Узагальнюючи викладене, можна дійти висновку, що подальший розвиток механізму адміністративного оскарження в Україні має здійснюватися за декількома взаємопов'язаними напрямками. По-перше, необхідною є гармонізація спеціального законодавства з положеннями Закону України «Про адміністративну процедуру». По-друге, потребує вдосконалення інституційна модель розгляду адміністративних скарг шляхом розширення незалежних та колегіальних форм адміністративного перегляду. По-третє, важливим завданням є забезпечення повної реалізації процесуальних прав учасників провадження та підвищення якості мотивування адміністративних рішень. По-четверте, перспективним напрямом реформування є цифровізація адміністративного оскарження та впровадження електронних процедур захисту прав особи. Реалізація зазначених заходів сприятиме підвищенню ефективності адміністративного оскарження, зміцненню довіри до публічної адміністрації та більш повній імплементації європейських стандартів належного адміністрування в національну правову систему.

Проведене дослідження дозволяє констатувати, що сучасний механізм адміністративного оскарження в Україні перебуває на етапі активного становлення та поступового наближення до європейських стандартів належного адміністрування. Визначальне значення для цього процесу мало прийняття Закону України «Про адміністративну процедуру», який уперше на загальнонаціональному рівні закріпив адміністративне оскарження як самостійну адміністративну процедуру та сформував єдині підходи до перегляду адміністративних актів. Водночас аналіз чинного законодавства свідчить про збереження фрагментарності правового регулювання, зумовленої існуванням значної кількості спеціальних процедур адміністративного оскарження та недостатньою гармонізацією галузевого законодавства з положеннями Закону України «Про адміністративну процедуру». Важливу роль у розвитку механізму адміністративного оскарження відіграє судова практика, зокрема правові позиції Верховного Суду щодо співвідношення адміністративного та судового способів захисту прав особи, які сприяють забезпеченню правової визначеності та формуванню єдиних підходів до застосування законодавства.

Обґрунтовано, що вдосконалення механізму адміністративного оскарження має здійснюватися за кількома взаємопов'язаними напрямками.

⁷⁹ Інформація про кількість і результати розгляду скарг за наслідками адміністративного оскарження. Державна податкова служба України. URL: <https://www.tax.gov.ua/diyalnist-/pokazniki-roboti/vregulyuvannya-podatkovih/apelyatsiyna-praktika/562885.html> (дата звернення: 12.06.2026).

Передусім потребує законодавчого врегулювання питання обов'язкового утворення комісій з розгляду скарг у випадках відсутності щодо адміністративного органу вищого рівня, що забезпечить реалізацію права особи на адміністративний перегляд незалежно від особливостей організаційної структури суб'єкта публічної адміністрації. Доцільним також є підвищення рівня інституційної незалежності суб'єктів адміністративного оскарження шляхом ширшого використання колегіальних форм розгляду скарг із залученням представників громадянського суспільства та незалежних експертів. Перспективним напрямом розвитку є цифровізація процедур адміністративного оскарження, яка передбачає можливість електронного подання скарг, дистанційну участь у провадженні та автоматизований контроль дотримання процесуальних строків. Реалізація зазначених заходів сприятиме підвищенню ефективності адміністративного оскарження, зміцненню довіри до публічної адміністрації та більш повному забезпеченню права особи на захист у відносинах із суб'єктами публічного адміністрування.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження дозволило комплексно проаналізувати адміністративне оскарження як один із ключових елементів системи гарантій захисту прав особи у відносинах з публічною адміністрацією та визначити основні тенденції його розвитку в умовах реформування адміністративного законодавства України. Встановлено, що право особи на захист у взаємовідносинах із суб'єктами публічної адміністрації є складовою конституційного механізму забезпечення прав і свобод людини та реалізується через систему матеріальних і процесуальних гарантій, серед яких особливе місце займає адміністративне оскарження. Сучасне розуміння цього права формується під впливом європейської концепції належного адміністрування, відповідно до якої особа повинна мати реальну можливість брати участь в адміністративному провадженні, бути вислуханою, отримувати мотивовані рішення адміністративних органів та ефективно оскаржувати їх у разі порушення своїх прав або законних інтересів.

Обґрунтовано, що адміністративний акт є центральним елементом механізму реалізації публічної влади та водночас основним об'єктом адміністративного оскарження. Саме через адміністративний акт відбувається зовнішнє вираження владних повноважень суб'єктів публічної адміністрації, а тому законність, обґрунтованість та належне мотивування такого акта безпосередньо впливають на можливість реалізації особою права на захист. Визначено, що адміністративне оскарження слід розглядати не лише як спосіб перегляду адміністративних актів, а й як самостійну адміністративну процедуру, що є продовженням

адміністративного провадження та забезпечує додатковий рівень контролю за діяльністю адміністративних органів.

У результаті дослідження встановлено, що прийняття Закону України «Про адміністративну процедуру» стало якісно новим етапом розвитку національного адміністративного права. Закон уперше на загальному рівні врегулював процедуру адміністративного оскарження, визначив права та обов'язки учасників провадження, закріпив принципи адміністративного перегляду та створив правові передумови для уніфікації адміністративних процедур у різних сферах публічного адміністрування. Водночас аналіз законодавства та практики його застосування засвідчив наявність низки проблем, пов'язаних із фрагментарністю спеціального правового регулювання, недостатньою узгодженістю галузевих нормативно-правових актів із положеннями Закону України «Про адміністративну процедуру», а також відсутністю єдиного підходу до організації розгляду адміністративних скарг окремими суб'єктами публічної адміністрації.

Дослідження національного та європейського досвіду дозволило дійти висновку, що ефективність адміністративного оскарження залежить від сукупності нормативних, процедурних та інституційних гарантій. До найбільш важливих гарантій належать доступність процедури для особи, оперативність розгляду скарг, право бути вислуханим, обов'язок адміністративного органу мотивувати свої рішення, можливість участі особи в адміністративному провадженні та подальший судовий контроль за результатами адміністративного перегляду. Водночас практика застосування Закону України «Про адміністративну процедуру» засвідчує потребу у подальшому вдосконаленні механізмів адміністративного оскарження, зокрема у випадках, коли адміністративний орган не має вищестоящего суб'єкта перегляду або спеціального органу розгляду скарг.

За результатами проведеного дослідження запропоновано основні напрями вдосконалення механізму адміністративного оскарження в Україні. По-перше, доцільним є продовження гармонізації спеціального законодавства з положеннями Закону України «Про адміністративну процедуру» з метою формування єдиних стандартів адміністративного оскарження. По-друге, потребує законодавчого врегулювання питання обов'язкового створення комісій з розгляду скарг у разі відсутності вищестоящего адміністративного органу, що сприятиме забезпеченню доступності адміністративного оскарження для всіх учасників адміністративних проваджень. По-третє, перспективним напрямом розвитку є цифровізація адміністративного оскарження шляхом впровадження електронних сервісів для подання та розгляду скарг, автоматизованого контролю за процесуальними строками та забезпечення дистанційної участі осіб у відповідних процедурах. Реалізація зазначених заходів сприятиме підвищенню ефективності адміністративного оскарження, зміцненню довіри до публічної адміністрації та більш повному

забезпеченню права особи на захист відповідно до європейських стандартів належного адміністрування та ефективного засобу правового захисту.

АНОТАЦІЯ

У розділі досліджено адміністративне оскарження як один із ключових механізмів захисту прав особи у відносинах з публічною адміністрацією. Розкрито теоретико-правові засади права особи на захист, проаналізовано сутність і зміст адміністративного акта як основного об'єкта адміністративного оскарження, визначено місце адміністративного оскарження в системі адміністративних процедур і гарантій забезпечення прав людини. Обґрунтовано, що адміністративне оскарження слід розглядати не лише як спосіб перегляду рішень суб'єктів публічної адміністрації, а як самостійну адміністративну процедуру, спрямовану на забезпечення законності адміністративної діяльності та реалізацію права особи на ефективний засіб правового захисту.

Проаналізовано національні та європейські підходи до правового регулювання адміністративного оскарження, досліджено вплив принципів належного адміністрування на формування сучасної моделі взаємовідносин між особою та публічною адміністрацією. Встановлено, що прийняття Закону України «Про адміністративну процедуру» стало важливим етапом розвитку адміністративного законодавства України, оскільки забезпечило нормативне закріплення загальних процедурних стандартів перегляду адміністративних актів та розширило процесуальні гарантії учасників адміністративних проваджень.

Особливу увагу приділено аналізу нормативно-правових засад адміністративного оскарження та сучасних проблем його реалізації. На підставі статистичних даних Державної податкової служби України доведено практичну ефективність адміністративного оскарження як механізму виправлення помилок адміністративних органів і зменшення навантаження на судову систему. Досліджено вплив новітньої практики Верховного Суду на розвиток інституту адміністративного оскарження, зокрема правову позицію Великої Палати Верховного Суду щодо строків судового оскарження після завершення адміністративного провадження.

За результатами дослідження визначено основні напрями вдосконалення механізму адміністративного оскарження в Україні, серед яких гармонізація спеціального законодавства з положеннями Закону України «Про адміністративну процедуру», удосконалення організаційних механізмів розгляду скарг, розширення гарантій незалежності суб'єктів адміністративного перегляду та впровадження цифрових інструментів адміністративного захисту. Зроблено висновок, що подальший розвиток інституту адміністративного оскарження має відбуватися з урахуванням європейських стандартів належного адміністрування та ефективного засобу правового захисту.

Ключові слова: адміністративне оскарження, адміністративна процедура, адміністративний акт, публічна адміністрація, право на захист, належне адміністрування, адміністративна скарга, Закон України «Про адміністративну процедуру», публічно-правові відносини, захист прав особи.

Література

1. Galetta D.-U., Hofmann H. C. H., Mir Puigpelat O., Ziller J. The General Principles of EU Administrative Procedural Law: In-depth Analysis. Brussels : European Parliament, Directorate-General for Internal Policies, Policy Department C: Citizens' Rights and Constitutional Affairs, 2015. 26 p. URL: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2015/519224/IPOL_IDA\(2015\)519224_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2015/519224/IPOL_IDA(2015)519224_EN.pdf) (дата звернення: 12.06.2026).

2. Della Cananea G. Administrative Procedure Acts in Europe: An Emerging Model? *The American Journal of Comparative Law*. 2024. Vol. 72. Issue 2. P. 324–352. DOI: <https://doi.org/10.1093/ajcl/avae010>

3. Інформація про кількість і результати розгляду скарг за наслідками адміністративного оскарження. Державна податкова служба України. URL: <https://www.tax.gov.ua/diyalnist-/pokazniki-roboti/vregulyuvannya-podatkovih/apelyatsiyna-praktika/562885.html> (дата звернення: 12.06.2026).

4. Постанова Великої Палати Верховного Суду від 16.07.2025 у справі № 500/2276/24. URL: <https://reyestr.court.gov.ua> (дата звернення: 12.06.2026).

5. Публічне управління : термінол. слов. / уклад. : В. С. Куйбіда, М. М. Білинська, О. М. Петрос та ін.; за заг. ред. В. С. Куйбіди, М. М. Білинської, О. М. Петрос. Київ : НАДУ, 2018. 224 с. URL: <https://academy.gov.ua/pages/dop/198/files/db7f431e-200d-4ea5-a6b2-57d1a6b10c47.pdf> (дата звернення: 12.06.2026).

6. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text> (дата звернення: 12.06.2026).

7. Niewiadomski Z., Hauser R., Wróbel A. Pojęcie administracji publicznej. Warszawa : Wydawnictwo Prawnicze, 1993. 286 s. URL: <https://legalis.pl/zawartosc-systemu-legalis/struktura-systemu-legalis/systemy-prawa/system-prawa-administracyjnego/> (date of access: 10.06.2026).

8. Бліхар М. М. Публічний інтерес в адміністративному праві. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова*. Серія 18. Право. 2021. Вип. 36. С. 10–15. DOI: <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series18.2021.36.02>. URL: https://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/36652/Blikhar_10-15.pdf?sequence=1 (дата звернення: 10.06.2026).

9. Pakuta A., Bąkowski T. Interes publiczny i użyteczność publiczna jako kryteria zadań administracji publicznej. *Gdańskie Studia Prawnicze*. 2018. T. XL. S. 347–358. URL: <https://repozytorium.uni.lodz.pl/items/0a867bf2-0c1c-4e31-8f66-3e4ddf246f43> (date of access: 10.06.2026).

10. Про звернення громадян : Закон України від 02.10.1996 № 393/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/393/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 12.06.2026).

11. Council of Europe. Recommendation CM/Rec(2007)7 of the Committee of Ministers to Member States on Good Administration. URL: <https://rm.coe.int/16807096b9> (дата звернення: 12.06.2026).

12. Глазун О. Право на належне управління як складова європейських стандартів захисту прав людини. *Підприємництво, господарство і право*. 2020. № 8. С. 120–125.

13. Галіцина Н. В. Принципи «good governance» і «good administration» у діяльності органів публічної влади. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2021. № 5. С. 103–106. URL: http://www.lawbulletin.oduvs.od.ua/archive/2020/13/13_2020.pdf#page=101 (дата звернення: 10.06.2026).

14. Про адміністративну процедуру : Закон України від 17.02.2022 № 2073-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2073-20#Text> (дата звернення: 12.06.2026).

15. Тимошук В. Теоретичні та практичні виклики становлення загальної адміністративної процедури в Україні. *Право України*. 2021. № 10. С. 28–43. URL: https://adminprocedure.org.ua/assets/docs/Тymoshchuk_Stanovlennia_AP.pdf (дата звернення: 12.06.2026).

16. Закон «Про адміністративну процедуру»: загальні прозорі правила взаємодії між державою та громадянами й бізнесом : посібник для публічних службовців / В. Тимошук, І. Бойко, А. Школик, Є. Школьников. Київ, 2022. 76 с. URL: https://api.par.in.ua/uploads/progress_report/file_uk/30/Посібник_ЗАП_2022.pdf (дата звернення: 10.06.2026).

17. Yuriichuk I. Administrative Appeal as an Out-of-Court Procedure for the Protection of Human Rights. *European Journal of Law and Public Administration*. 2018. Vol. 5. Issue 2. P. 58–66. DOI: <https://doi.org/10.18662/eljpa/42>

18. Руденко М. В. Адміністративна процедура в Україні. *Державне будівництво та місцеве самоврядування*. 2019. Вип. 38. С. 277–289. URL: <http://dbms.institute/38-2019> (дата звернення: 12.06.2026).

19. Рішення Запорізького окружного адміністративного суду у справі № 280/9029/24. URL: <https://reyestr.court.gov.ua> (дата звернення: 12.06.2026).

20. Закопай А. Р. Адміністративне оскарження як альтернативний (позасудовий) спосіб вирішення правових спорів. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2024. № 4. С. 142–144. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2024-4/30>

21. Kagami K. Administrative Complaint Review Act and Administrative Appeals in Japan. *Asian Journal of Comparative Law*. 2021. Vol. 16. Issue 2. P. 243–264.

22. Школьников Є. О. Проблема реалізації права особи на адміністративне оскарження в умовах відсутності комісії з розгляду скарг. *Юридичний*

науковий електронний журнал. 2026. № 4. С. 168–171. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2026-4/36>

23. Potěšil L., Rozsnyai K., Olszanowski J., Horvat M. Simplification of Administrative Procedure on the Example of the Czech Republic, Poland, Slovakia, and Hungary (V4 Countries). *Administrative Sciences*. 2021. Vol. 11. № 1. Art. 9. DOI: <https://doi.org/10.3390/admsci11010009>. URL: <https://www.mdpi.com/2076-3387/11/1/9> (дата звернення: 12.06.2026).

24. Школик А. Адміністративне та судове оскарження адміністративних актів: зарубіжний досвід та висновки для України. *Адміністративне право і процес*. 2026. № 1. С. 64–76. DOI: <https://doi.org/10.32782/2227-796X.2026.1.06>

25. Клімова С. М. Колізії та виклики застосування Закону України «Про адміністративну процедуру» в сучасній публічній адміністрації. *Право та економіка України – шляхи розвитку* : матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції, 27 листопада 2025 р. Харків: Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця, 2025. С. 34-43. URL: <https://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/38259>

26. Кодекс адміністративного судочинства України : Закон України від 06.07.2005 № 2747-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15#Text> (дата звернення: 12.06.2026).

27. Павлик Ю. В. Порівняльний аналіз правового регулювання діяльності контролюючих органів в Україні та країнах Європи і порядку оскарження прийнятих ними рішень. *Історико-правовий часопис*. 2026. Т. 26. № 1. С. 45–54. DOI: <https://doi.org/10.32782/2409-4544/2026-1/6>

28. Самсін І. Л., Гаврік Р. О., Галус О. О. Проблемні аспекти вирішення адміністративних справ за участю органів публічної адміністрації, що здійснюють державне регулювання у сфері енергетики. *Сучасна доктрина права*. 2026. № 4(98). С. 110–119. DOI: <https://doi.org/10.25313/3083-7774-2026-4-12>

29. Букреєва В. В. Адміністративні процедури реалізації права на доступ до екологічної інформації. *Київський часопис права*. 2026. № 1. С. 192–198. DOI: <https://doi.org/10.32782/klj/2026.1.26>

Information about the author:

Klimova Svitlana Mykolaivna,

Doctor of Juridical Sciences, Associate Professor,
Professor of the Department of Law, National Security

and European Integration,

Educational and Scientific Institute “Institute of Public Administration”,

V. N. Karazin Kharkiv National University,

4, Svobody Square, Kharkiv, 61022, Ukraine

<http://orcid.org/0000-0002-5106-6873>